

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGY. KIR. MINISTERIUM TÁMOGATÁSAVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ BUDAPESTEN
IX. ker., Üllői-út 25. sz. (Köztelek).

Az „Országos Halászati Egyesület“ tagjai ingyen kapják

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Vécsey-utca 5. sz.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

HIVATALOS RÉSZ.

A m. kir. földművelésügyi miniszter az *ugocsamegyei tiszai halászati társulat* alapszabályait 1909. évi 42,256. sz. a. kelt elhatározásával jóváhagyta.

Halászatunk fejlődése 1908. évben.

Mint az időjárástól nem független termelési ág, a halászat is erősen sínylette a múlt évben uralkodott időjárás mostohaságát. Mint tudjuk, a halak szaporodására és fejlődésére mértékadó nyárszak első fele hűvös és szeles, a második fele ellenben csapadékban feltűnően szegény volt. Mindkettő nagyban érezte hatását. A máskor rendszeren kritikus fagyoszentek ideje veszedelem nélkül mult el. Az ívás ennél fogva nem adott okot panaszra, annál inkább azonban az ezt követő idő, a melynek hűvös volta annyira megakasztotta úgy a halivadék, mint a hízóanyag fejlődését, hogy a rendes évekhez mérten mutatkozó hiányt tekintve, szinte eleve látható volt, hogy azt a nyár második szakában pótolni nem sikerül.

Fokozta a bajt az is, hogy az esőhiány folytán a halastavak víztükre a legtöbb helyen jelentékenyen megapadt s így a rendes vízálláshoz mérten halasított tavakban táplálékhiány keletkezett. Bár sok helyen takarmányozták a halakat, a súlyvesztésnek nem sikerült elejét venni s így a tógazdaságokban bizony alatta maradt az eredmény más évekének.

Közvizeknél, főleg a nagyobbaknál már kevésbé érvényesült ez a hatás. A Dunánál meg éppenséggel ellensúlyozta az is, hogy az előző évről az akkori rendkívül kedvező vízállás folytán keletkezett ritka halszaporulat még nem volt kimerítve. Ámde a meglevők fejlődése és szaporodása ott sem volt kifogástalan, a mint ezt számos helyről érkezett panasz igazolja.

Még inkább sújtotta a haltermelőket és halászokat az ősz folyamán szokatlan korán beállt fagy, a melyik

miatt úgy a halastavakban, mint a közvizekben minden átmenet nélkül végeszakadt a halászatnak. Nagyon sok tó teljesen lehalászatlanul maradt, a vízhiány folytán oly alacsony vízállással, a melyik miatt a tógazdák legnagyobb aggodalommal néztek a teletetés elé. Számos helyen még a teletetőket sem sikerült eléggé táplálni. Mindez arra készítette a termelőket, hogy minden áron igyekezzenek árújokon túladni. A hozam csökkenésével kapcsolatos bajokat tehát az árúmegtorlódásból eredő nyomott árak is fokozták. Kiváltképpen a főváros piacán vált e jelenség erősen érezhetővé, holott ugyanakkor a vidéki piacokon a hal állandóan szilárd áron kelt, mert készletek hiányában a szükséglet alig volt fődözhető. Ez a körülmény is arra utalja a termelőket, hogy árújuk értékesítésénél ne mellőzzék a vidéki góczpontokat. Az ott kínálgató piacok meghódítása nemcsak a halfogyasztás terjedését vinné előbbre, de a szállítási költség csökkentése által az értékesítés is lényegesen megkönnyítenék.

Örömmel konstatáljuk, hogy e tekintetben is mutatkoznak a biztató jelenségek. Már is több város foglalkozik élőhalak eltartására alkalmas haltartók létesítésével, hogy azokban élve raktározhassa a lakosság téli halszükségletét s ennek tervszerű kielégítésével javítsa közéletét. Az idevonatkozó előzetes tárgyalások Szombathely város által kezdeményezett haltartók dolgában az elmúlt évben befejeződtek, minél fogva *Darányi* miniszter részéről engedélyezett anyagi segedelemmel a medenczék mielőbb kiépülnek és a folyó év folyamán rendeltetésüknek átadhatók lesznek. Nem kételkedünk, hogy közvetlen hatásuk más városokat is ösztönöznek ilyféle berendezések létesítésére és a közéletmezésnek javítására.

Közvizeink halászatának emelésére irányuló tevékenység ismertetése során fel kell említenünk, hogy az elmúlt évben 2 újabb halászati társulat alakult. Az egyik a Tiszán, a másik a holt Körösök egyikén társítva a halászati jogtulajdonosokat halászatuk okszerű kezelése és fejlesztése érdekében. Előbbi, az „Ugocsa-

megyei tiszai" 2045 kat. hold, az utóbbi: „Mezőtúr—Szarvas alsó részei“ halászlászi társulat 214 kat. hold vízterületet ölel fel. Velük együtt eddig 68 halászlászi társulat alakult, melyek 262,523 kat. hold vízterület halászlásziát gondozzák.

Tevékenységük tekintetében kiemelendő az az örvenletes tény, hogy míg eddig túlnyomóan csak a halászlászi értékesítésével és gyakorlásának szabályozásával foglalkoztak, újabban mindinkább igyekeznek a halállományt közvetlen szaporító módokat is alkalmazásba venni. Ép úgy örvenletes az is, hogy nemcsak a nagyobb értékű és gazdasági jelentőségű síkvidéki vizeken mutatkozik a társulatok tevékenységének eredménye, hanem a hegyvidéki kisebb vizeknél is. Jellemző példája ennek a Garam folyó Zólyomvármegyei szakaszán és annak valamennyi mellékágán 1905-ben alakult Zólyommegyei halászlászi társulat, mely az amerikai szivárványos pisztráng mellett az ott eddig teljesen ismeretlen galócát is megtelepítette vizeiben. Továbbá a mult-hoz képest még a hazai sebespisztrángból és pérhalból is olyan állományt bir felmutatni, hogy sikerei folytán a folyó év elejétől fogva rendszeresített társulati értékesítés mellett az eddigi jövedelemnek háromszorosát biztosította tagjai részére.

A halászlászi társulatok tevékenységét a kormány halanyag adományozásával mozdítja elő, a mely anyagot a társulatok saját munkájuk árán igyekeznek a közvizek halasítására minél alkalmasabbá tenni. Egyre jobban szaporodnak a költőházak és fiasító telepek, a melyek minél fejlettebb anyag előállításával tervszerűen szolgálják a közvizek halasítását.

Az elmúlt esztendőben 64 millió süllőikrát, 2,5 millió sebespisztráng- és 1,7 millió szivárványos pisztrángi rátköltettek. Ezenkívül 55,000 drb tenyészlárat, 34 pár tenyészpontyot, 50,000 drb éves pontyivadékokat és 40,000 darab törpeharcsát fordítottak közvizek népesítésére az állam támogatásaként.

Nagyszabású és valamennyi közvizünk halászlásziára kiható jelentőségű halasítási kísérlet vétetett tervbe a Balatonra nézve, a mennyiben 1909. év tavaszától kezdve

a földmívelésügyi minisztérium anyagi támogatásával hat éven át évenként 100 q. pontyivadékokat bocsátanak szabadjárásra. Ugyancsak a közvizek halasításának előmozdítása végett az *ivadékknevelő* telepeket is szaporították 2-vel. Az egyiket a győrvidéki halászlászi társulat létesítette Vénéken, 30 kat. holdnyi vízterülettel, a másikat pedig a Komáromi halászlászi társulat Komáromban. Terv készült még 4 ilyen telepre, a melyeknek kivitele a vízhasználati engedély előzetes megszerzésével kapcsolatos eljárás miatt még függőben van. Eddig 9 ilyen telep működik 147 kat. holdnyi vízterületen termelve halivadékokat közvizek számára.

A társulatok szervezését szorgalmazandó hivatalból folynak az előmunkálatok úgy a többi kisebb folyók halászlászi jogosultjainak társítása iránt, valamint a Dunának Drávatoroktól lefelé terjedő szakaszára nézve, a hol a fennállott kivételes helyzet miatt kellett a törvény ezen rendelkezésének végrehajtásától eltekinteni. Az idevágó teendőkkal az Országos Halászlászi Felügyelőség van megbízva, mely szakhivatal a meglevő társulatok ügykezelésében is közreműködik szakértőként.

Szakközegei útján támogatja továbbá a kormány egyeseknek a mesterséges haltenyésztés berendezésére irányuló törekvését. A régiek sikere mind többeket buzdít eme termelési ág üzésére s így évről-évre szaporodik az azért folyamodók száma. Az elmúlt évben a nevezett felügyelőség 58 helyre szállott ki, helyszíni szemle végett, résztvett 10 oly vízjogi engedélyezési tárgyaláson, a hol halgazdaság létesítése forgott szóban; tervet készített továbbá 16 helyre összesen 1206 hold területre és a kivitelt vezette és befejezte 5 új tógazdaságban összesen 502 kat. holdon. Névszerint elkészült s az elmúlt évben tényleg üzemben állt: gróf Esterházy Ferenc sárosfői birtokán 102 hold; Esztergom város tulajdonát képező birtokán 218 hold, gróf Széchenyi Géjánál Csokonyán 104 hold, az esztergomi székeskáptalan birtokán Tapsonyban 60 hold és báró Inkey József birtokán Fazekasdencsen 18 hold tógazdaság.

Ezekkel együtt az országban ma 75 helyen 8169 kat. holdon folyik rendszeres üzemű tógazdaság.

TÁRCZA.

Halászlászi becsület.

A „Halászlászi“ részére írta: **Vutskits György dr.**

A régi jó időkben még a balatoni kis halászlászi egymagára is tudott olcsó szerszámaival annyi halat kifogni e felséges nagy vízből, hogy magát és családját fenntarthatassa, habár nem oly méreg drága áron mérte ki árját, mint manapság.

Dávid Márton eregetőhalászlászi nagyszemű harcsahálóján egy túlságosan poczakos 20 fontos fogas akadt fenn. Feltűnt a halászlászinak a nagy hal jámbor viselkedése, mert a hálót nem tépte el, sem nem tekergette magára, minden jel arra mutatott, hogy meg sem próbálkozott a fogságból való kimenekülés kísérletével a balatoni halkirály.

Dávid halászlászi ez alkalommal még a betegnek mutatkozó nagy halnak is mód fölött megörült, mert még azelőtti nap hallotta a piaczon, hogy mára drága pénzen kerestek még a fischernél is nagy fogast megvételre, egy gazdag kereskedő házához.

Hálójából kivette tejfehér prédáját, nézegette, forgatta, súlyát kézzel mérgette, hogy tisztába jöjjön azzal, mit kérhet a fogasért a fischerből.

Ha nem kellett volna éppen porcióját, azaz negyedévi adóját befizetnie, talán nem is sokat gondolkozott volna és visszadobta volna a be'eges kinézésű halat a vízbe. Tárgított lelkiismeretességén

azon körülmény is, hogy a nagy halászlászinak sem sikerült egyetlen ilyen nagy, lakomára alkalmas halat kifogniok, azért elhatározta, hogy a halat eladja.

A szakértő fischer is kissé gyanús szemmel nézegette a túlkövér, poczakos halat, adott szava azonban, hogy mára szerez fogast a keszthelyi úr lányának esküvőjére, némileg megnyugtatta, a halat megvette és teljes súlyában szónéklül kifizette.

Nagy volt az öröm a lakodalmasház konyháján a szép, nagy fogas láttára és a fischer nemcsak megkapta a kért összeget, hanem ezernyi köszönő szóval halmozták el érette.

Mikor a szakácsné a túlkövér halat felhasítottá, bámulva tapasztalta, hogy a fogasból nagymennyiségű víz folyt ki. A halnak húsa különben egészen hófehér friss és szép volt, azért minden további töprengés nélkül hozzálátott az elkészítéséhez.

A lakomán nem győzték eléggé dicsérni az idegen vendégek a balatoni fogas kitűnő ízét, jóságát és habár a szakácsné még azon felül jó sok borraivalót is zsebre vágott, még sem állotta meg, hogy másnap a fischernek meg ne mondja, mennyi víz volt a halban.

A fischer pedig, ki nagy haszonnal adott túl poczakos halán, Dávid halászlászinak igyekezett találkozni, hogy a kapott szemrehányást neki átadja.

Dávid Márton, a hír hallatára nagyon is valószínűnek találta, hogy a halban sok volt a víz. Hajlandónak is mutatkozott túllelkiismeretessége arra, hogy a halért kapott összegből visszafizet

A gondozott állóvizek száma és területe is szaporodott 103 kat holddal, úgy hogy ma 62 helyen 4509 kat. holdat hasznosítanak ily módon szintén ponty- és fogassüllő-termeléssel.

Ezek mellett a pisztrángos tógazdaságok iránt is fokozottabban nyilvánult az érdeklődés. A már régebben készült tervek közül 3 megvalósult. Névszerint Falstinban báró Jungenfeld birtokán, Herenden a veszprémi káptalan birtokán és Kassán a gazdasági akadémia gazdaságában. Terv készült pedig 7 helyre 18 kat. holdra. Az országban a múlt év végéig 12 helyen 24 kat. hold vízterületen folyt pisztrángra alapított gazdaság.

Ennek kapcsán említjük meg azt is, hogy a természetes hegyi vizek népesítésére az 1908. év folyamán 11 helyen épült költőház. Jelenleg 148 ilyen telep működik az országban.

A halászat fejlesztése érdekében felette fontos halélettani kérdések tanulmányozása is tágabb keretben folyt az elmúlt évben a m. kir. halélettani és szennyvíztisztító kísérleti állomáson.

Ezek között kiemelendők a halak mesterséges takarmányozásának, valamint a különféle gyári szennyvizek ártalmosságának, t. i. a mérgezési határoknak a pisztrángra, a pontyra, a czompóra és a keszegre nézve történt tanulmányozása. Ez utóbbi irányban 25-féle szennyező anyaggal 169 fiziológiai kísérletet hajtott végre az állomás. Egyébként tevékenységének javarészét még mindig a vízfertőzések és ezek ártalmának megszüntetésére irányuló hatósági eljárások vették igénybe. E tekintetben 69 vizsgálatot teljesített részint a minisztérium, részint hatóságok és 5 esetben magánosok megkeresésére. Vizsgált pedig 252 vízmintát, közel 5000 kémiai meghatározással, 287 mikroszkópiai vizsgálatot, 13 iszap kémiai és mikroszkópiai, 69 bakteriológiai és 8 takarmány kémiai vizsgálatot. Kísérletei alapján 4 esetben víztisztítási eljárásra vonatkozólag adott tervet.

egy annyit, a mennyi víz belőle kifolyt, de azt az egy megjegyzést mégis megkoczkáztatta, hogy bizonyára a fischer is megkapta a fogasban levő víz súlyáért a fogas húsrát.

A fischer a felajánlott pénzt vissza nem fogadta, hanem azzal nyugtatta meg a túlbecsületes balatoni kis halászt, hogy mindannyian jól jártak a vízibetegségben sfnylódó fogással, tehát legjobb lesz, ha erről többet nem beszélnek és megisznak a fogast elfogyasztó urak egészségére egy pint bort.

Ilyen volt a balatoni halászbecsület, mert beteg kinézésű halat halász piacra ki nem küldött, hanem fogásakor nyomban a vízbe visszadobta. Mikor nekem Dávid Márton ezen dolgot bizalmasan elbeszélte, a szégyen pírja mégis elborította napbarnította öreg, ráncos arcját.

Hogy eljárását azonban én is helyeseltem, beszédesebbé lett az öreg és talán a maga eljárásának mentségére elmesélte, hogy a többi becsületes társai is el szokták adni a halat vízzel együtt, mikor még a küszezés meg volt engedve és kocsival falura vitték árújukat.

Mikor ősszel az ezüstösen fénylő újjnyi nagyságú karcsú kisz, kisebb tömegekben összecsokrosodott mint „csurgó kisz”, még gondolni sem mertek arra halászaik, hogy aprószemű merítőhálóval — szákkal — nagyobb tömegben foghassanak belőle. A „csurgó kisz” tömegből legfeljebb néhányat tudtak kifogni, hogy végheggaikat „felcsalizzák”, mert a még teljes erejében levő halgomoly, mikor alájuk akartak meríteni, tömegesen a víz felszínéig dobtá

Utmutató kezdőpontytenyésztők részére.

Irta: Landgraf János.

(Folytatás.)

5. Hogyan építsük a pontyos tavakat?

Indokolt e kérdéssel behatóan foglalkoznunk, mert mint az előzőekben már érintve volt, a tó alkata, vízének mélysége, kiszáríthatósága, vízzel való táplálása mind befolyásolja a ponty természetes táplálékának képződését és fejlődését és a mely tényezők gyakorlati megoldásánál már a tavak tervezésénél és építésénél szükségképpen számolni kell az előrelátó tógazdának.

A tóvíz gyors és minél jobb átmelegülését biztosítandó, a tó lehetőleg sekély és lankás partú legyen. Legalkalmasabbak erre az olyan lapos területek, melyek sekély vízzel elboríthatók, de a melyekről aztán a víz le is bocsátható, legfőképen pedig télire úgy, hogy a hideg évszakon át szárazon állhatnak. Általánosságban legjobban megfelelnek eme követelményeknek a mérsékelt lejtésű völgyfeneketek, ha az őket szelő patak vizét egy-egy keresztgáttal sikerül felduzzasztani. Az így keletkezett tavak, valósággal természetes halastavak, kevés költséggel létesíthetők és megvan az a nagy előnyük, hogy a természetes talajt legkevésbé bolygatjuk, vagyis a rajta termelt fűhozam sem szenved. Az ilyen réttalajra duzzasztott vízben a napfény hatása alatt valósággal nyüzsgő a pontyot tápláló apró állatvilág. A vízborítás felső határát nálunk 1.0 m.-re tehetjük. Éghajlatunk alatt ugyanis az ilyen vastag vízréteg is eléggé átmelegszik, a tavat pedig még sem veri fel annyira a durvább növényzet, mint az annál sekélyebb vizű tavakat.

Különösen kiemelendő, hogy az ilyen tavakat sohasem szabad ásni, hanem a mennyire lehetséges, gátak segítségével, duzzasztás által igyekezzünk őket előállítani. Arról nem is szólva, hogy az ázott tó mindig drága a vele járó földmozgósítás miatt, legnagyobb hibája az, hogy a talaj felső, vagyis termő rétegét távolítjuk el, tőfenékként az alatta lévő terméketlen réteg maradna, a melyik sem haltáplálékot, sem halhúst nem terem.

fel magát és „suhintó” hangot hallatva egy darabig, mintegy futva és repülve a felszínen ismét alámerült.

De mikor a tél elején már nagyobb tömegekben összeállott és téli szállását kereste a teljesen elerőtlenedett „mörkűsz” és a víz felszíne csak amúgy fehérlett hőmpölygő tömegüktől, vagyis balatoni műszóval élve, mikor „forr a küsz”, elérkezett a „kiszmerítés” ideje és könnyű szerrel nagyobb tömegben foghatták ki a fogassüllő ezen kedvencz táplálékát.

Nem sokat merítettek egyszerre belőle, néhány akónyit és „bocskák”-ba, azaz olyan csöbrökbe helyezték, a melyenbe szőlőt szokták muszolni vagy szapuló sajtárokba öntötték el eleven árújukat.

„Kisz”-et hangzott végig a falun és megkezdődött az ősi cserekereskedésnek e különös módja.

A milyen edényekben hozta a falu népe a rozst, az árpát, a kukoricát, azt az edényt megtöltötte érte a halász balatoni szardiniákkal. Természetes, hogy vízzel együtt merítette ki a bocskából az apró halat és ha kifogásolta egyik vagy másik vevő eljárását és azzal állott elő, hogy az edényben sok a víz, azzal védekezett a vándorkereskedő, hogy azon módon merítette ki a Balatonból és a mint fogta, úgy adja el, mert a kisz vízzel együtt jár!

A hal a vizes edényben ugyanis megdagadt, a víz felszínére adta magát és sokkal többnek nézett ki, mint a mennyi a valóságban volt.

Első dolga volt tehát az utazó halásznak, ha valamelyik falu határához ért, hogy árúját néhány sajtár vízzel ismét megszorítsa, mert csak úgy fizette ki magát a cserekereskedés. Összeszáradt,

Am ha mégis elkerülhetetlen, hogy ásás által létesítsünk tavat, ne mulasztjuk el azt lankás partokkal és teknős fenékek készíteni, a fenéket pedig gyepféglával kirakni, hogy valamennyire legalább ellensúlyozzuk a fenék meddőségét. A gyakorlatban vajmi gyakran találunk szép szabályosan, sokszor merőleges, itt-ott kövekkel vagy deszkával védett partú tavakat, amelyekre tulajdonosaik főleg azért büszkéek, mert a tóban fakadó források táplálják. Am szemre az ilyen tavak lehetnek nagyon tetszetősek, de pontytenyésztésre felette kevés értékűek, a mennyiben az ilyen tavak termőképessége a lehető legcsekélyebb.

Ama feltételből, mely szerint az okszerűen kezelt pontyos tó télen át kizárítandó, egy további olyan kellék ered, a melyikkel a halastó építésénél föltétlenül számolni kell. Minden tó akként építendő, hogy mentől jobban lecsapolható legyen. E végből a tónak megfelelő és kellő mélyen fektetett *zsilippel* kell bírnia. Czélszerű olyan zsilipeket építeni, a melyek segítségével mindjárt a tó vízszinét is szabályozhassuk.

Legjobban megfelelnek eme követelményeknek az úgynevezett *barátságzilipek*, a melyeket kisebb tavaknál egyszerű deszkákból rónak össze, két egymásra merőlegesen álló cső alakjában. A vízszintes csőrész olyan hosszú, mint a milyen széles a gát a beépítés helyén, a duzzasztott víz felé eső rendszeren függélyesen álló rész hossza ellenben a gát teljes magasságával egyezik. A földbe fektetett rész négy deszkából épült teljes csövet alkot, míg a szabadon álló utóbbi résznek víz felé fordult oldala nyitott és csupán a cső két oldalára alkalmazott vezetékben mozgó 15–25 cm. magas duzzasztó deszkákkal zárható el. Ezek a deszkák helyettesítik a zsiliptáblákat, a mennyiben ha duzzasztani akarunk, ilyeneket rakunk a zsilipbe, ellenben ha a tó vizét lebocsátani kívánjuk, akkor felülről lefelé haladva, az egyes deszkákat egyenként távolítjuk el a zsilipből. Minden egyes deszkával a deszkamagasságnak megfelelő vízréteget engedünk a tóból kifolyni, még pedig mindenkor a tó legfelső rétegéből, mit a fenéken tartózkodó halak észre sem vesznek és így nem nyugtalan-

kodnak. Ez épen a legfőbb előnye ennek a zsilipnek. Előnye egyébként az olcsóság is, mert egészben annyira egyszerű, hogy bármely faragó elkészítheti. Elejét veendő annak, hogy illetéktelen kezek hozzá férhessenek, a zsilipre elzárható tetőt szoktak alkalmazni, a mely tető kalap módjára néha szélesebb, mint a zsilip és olyan alakot kölcsönöz az egésznek, a mi miatt a németek révén barátzilipnek nevezték el. Hogy hirtelen támadó nagyvíz alkalmával a halak el ne meneküljenek, a legfelső deszkára még rostélyt is szoktak tenni. Magától értetődőleg a tavat tápláló víz fölöslege is a legfelső deszkán keresztülbukva jut a vízszintes csőbe s innen tovább a vízvezető árokba.

A zsilip természetesen csak akkor felelhet meg rendeltetésének, ha a tó legmélyebb pontjára van felállítva és pedig oly mélyre fektetve, hogy a tó bármely pontjáról akadálytalanul oda lehessen a vizet vezetni, ha kell, e végből nyitandó árok segítségével. A zsilipek fektetésénél gonddal kell még arra is ügyelnünk, hogy lehetőleg vízhatlanul illeszkedjenek a gátba. E végből minél jobb agyaggal kell azt gondosan körülötmködni.

Ha tavunk völgyfenéken épült s az ott húzódó patak táplálja, ennél fogva e patak árvizeivel is kell számolnunk, okvetlenül gondolni kell az árvíznek ártalom nélkül való továbbjuttatásáról is. A hol a helyzeti viszonyok megengedik, legczélszerűbb az árvizet a tó körül, ú. n. *övärok* segítségével a töltés alá juttatni. Ez esetben a tó felső végén a patakba olyan zsilipet kell beépíteni, a melyik csak a beszívárgás, illetve elpárolgás következtében előálló veszteség pótlására szükséges vízjutalékot engedi a tóba, a többit ellenben az övärokba tereli. A most említett zsiliphez czélszerű *halrácsot* is kapcsolni, hogy azzal útját vágjuk a legszívesebben feléle menekülni vágyó halaknak.

Abban az esetben, ha az árvizet nem tudjuk külön levezetni, hanem csak a tavakon át, akkor a zsilipek mellé *árapasztókat* is kell építenünk. Az árapasztó olyan nyílás, a melyiknek küszöbe a tó rendes vízszinével szinel, szélessége pedig elég nagy arra, hogy a várható vízmennyiséget továbbítani bírja, anélkül, hogy a vízszin a gát koronáját elérje. Legczélszerűbb azt a gát végén a természetes talajba bevágni és deszkával jól kibélelni, hogy a víz meg ne támadhassa. Eléje czélszerű, sőt szükséges halrácsot tenni, lehetőleg függélyes pálczákból valót, a melyek között 1½–2 cm. közök legyenek. Kisebb méretű árapasztóknál drótháló is megteszi. Magától értetődőleg a halrácsnak olyan hosszúnak kell lenni, hogy azok nyílásai együtt kiadják a zsilip vagy árapasztó szabad nyílásának méretét.

A gátak helyét, ha lehetséges, úgy választjuk meg, hogy mentől kevesebb költség árán építhessük őket fel. Mindenkor szemelőtt kell tartanunk, hogy azok átlandó víznyomásnak vannak kitéve s akárhányszor a szél okozta hullámozásnak is ellent kell állaniok. Mindezekre tekintettel szilárdan és kellő méretekkel építsük őket. A tó vízszinénél legalább 0.5 m.-rel legyen a gát magasabb. Ez esetben a koronájuk soha se legyen 1.0 m.-nél keskenyebb; a vízfelöli lejtő legalább 1 : 1½-hez, a száraz felöli oldalon pedig 1 : 1-hez való hajlással bírjon. Emellett a gát lejtőit gyepféglakkal tanácsos kirakni, avagy ha lehetséges, fűmaggal való bevetéssel gyepesíteni. Szélverésnek kitétt gátakat tanácsos a rendes vízszinmagasságban rózsével vagy rözseanyaggal burkolni és ily módon a hullámvérés ellen biztosítani. A mennyiben pedig tavainkat nagyon sokszor mocsaras vagy tőzeges területen létesítjük, soha se mulasztjuk el a gátat lehetőleg a vizettartó rétegre

kevés helyet elfoglaló kiszszel nem győzte volna felcserélni a gabonaneművel megtöltött, de símára lecsapott tepsiket, tálakat és másfajta edényeket, de különben sem lett volna senkinek sem kedve az állott jószágot megvenni.

Halacskaikért tiszta búzát nem kapott és ha ilyent talált tréfásan kérni érte, az volt válasza a nyelvesebb falusi asszonyoknak: „*hát a szemét nem enné meg!*”

Legjobban jártak még halászaink, ha aszalt szilvával, még jobban, ha krumplival cserélhették ki folyékony árujokat, de ilyenkor nem a krumplis edényt töltötték meg hallal, hanem külön alku tárgyat képezte az egész dolog.

Irtó, rabló gazdaságot sohasem folytatott még a k'szszel sem a tanult, árendát fizető balatoni halász, mert gondolt hónapra is. Előrelátásukat legjobban bizonyítja az, hogy mikor semminemű törvény nem védte halainkat hazánkban, a czéhek maguk maguknak megtiltották, hogy késő őszszel sűrű szemű, nagyobb hálóval nem szabad halászni.

Ilyen érzékeny volt a balatoni halász becsületessége, mely még azért is szemrehányást tud magának csinálni ma is, hogy kiszárúját a kelletnél jobban megvizelve mérte ki és forgalomba hozta azt a halat, melynek pikkelyeit manapság métermázsa számra küldi Bajorországba a balatoni halászi részvénytársaság, hol belőle az állati ezüstöt tartalmazó gyöngyesszenczia készül, mely gipszgyöngyökbe öntve a mesterséges drága gyöngyök főanyagát képezi.

építeni. Ha nem rendelkezünk elegendő és jó minőségű anyag fölött arra, hogy az egész gátat így építhessük, akkor legalább a gátest közepére adjunk egy oly vízhatlan agyagmagot, mely a vízhatlan rétegtől a koronáig érve szilárd falat alkot.

A töltéshez való anyagot a töltés vízfelőli oldalán nyitandó anyagárokba veszjük. A legfelső réteget úgy a töltés, mint az anyagárok helyén gondosan eltávolítjuk, nehogy az ott levő gyökérzet elkorhadása folytán a gáton hézagok képződjenek s azokon át a víz utat találjon. Az anyagárokba való földet czélszerű 20—30 csm. rétegekben a töltésben szétteríteni s azokat gondosan megdöngölni.

Előnyös a tavat úgy építeni, hogy dél felé teljesen szabad, ellenben észak felé, avagy északkelet felé lehetőleg védve legyen. Az előbbi a napjárás szempontjából hatásos, míg az utóbbi a hidegebb szelek ellen nyújt védelmet. Szükség esetén ezt a czélt azzal is szolgálhatjuk, hogy a tó partjára bokrokat, cserjéket telepítünk. Éger és fűz annál alkalmasabb erre, mert aránylag nagyon sokféle rovar települ rájuk, a melyek ha a vízbe esnek, a haltáplálékot is szaporítják.

Végül megemlítendő, hogy az, a ki tavat készít, annak a tó várható jövedelmével is tisztában kell lenni, már csak azért is, hogy ahhoz szabja a befektetésének mértékét. Ha például fölteszszük, hogy egy kat. holdnyi tóterületen 100—120 K értékű halhús termelhető, a mi megfelel 2000—2400 K tőkének, akkor észszerűtlen lenne ennél nagyobb tőkét abba befektetni. Sőt ha a föld értékét, adót, fenntartást is számítom, természetesen még ekkora sem lehet a befektetés. Nem is kell, hogy legyen, mert általános tapasztalás szerint nálunk már az is drága tó, a melyik holdanként 200 K-ba kerül.

(Folyt. köv.)

A tengeriliszt mint haltápszerszer.

Főként a pisztrángtetetésnél nem egy helyett használnak a különböző táplisztfélék között rozslisztet és tengerilisztet is; még pedig részint külön-külön adagolva, részint pedig egyébbel elegyesen. A mi a tengeriliszttel való táplálást illeti, e tekintetben több oldalról végzett kísérletek nem éppen kedvező jelenségeket eredményeztek. Így nagyobb mennyiségű tengeriliszt tápláléval etetett halak, legkivált pisztrángok és pontyfélék húsa, a tengerivel való huzamosb etetés után, minőségében határozottan megcsínylette a tengerivel való etetés következményeit; sőt a halállomány, főleg a még nem egészen fejlett halivadék ellentálló képessége, betegségek és egyéb külviszontagságokkal szemben korántsem volt kielégítőnek mondható. A túlzott mértékben sőt éppen kizárólagosan tengerivel való etetés, már akár a tengeriről mint szemes eleségről, akár csupán a tengerilisztről legyen szó, még a sertéshízalásnál sem ment bizonyos káros utójelenségektől. Ennek okát a tengeriben és a tengeriből készült lisztanyagban levő túlsok zsiradéktartalomnak és a túlbő szénhidrátok jelenlétének kell tulajdonítani, másrészt pedig a tengerilisztben alig képviselt proteinanyag csekély jelenlétének is.

Túlságos hizlalóképeségénél fogva a tengeriből készült liszt a halhús minőségére határozottan káros befolyást gyakorol. Végre a haltenyésztés feladata nagyon is távol áll attól, hogy abnormisan túlhizott s így nem természetes ízű állomány húásával emelje halgazdasága jelentőségét és hírnevét. Akár pontyfélékről, akár pisztrángfélékről is legyen szó, a mennyiben takarékoság-

szabta gazdasági szempontból a tengeriliszt igénybevételét nem mellőzhetnők az, a tenyésztésnél nélkülözhetlen hústápszerszerfélek legfeljebb 25—30%-nyi pótlékkául szolgálhat. A mi pedig főként a pisztrángot illeti, határozottan eredményesebb eljárást követünk akkor, ha ezt a 25—30%-nyi vegetabilis tengeripóttápszert is inkább a sokkalta megfelelőbb rozsliszttel helyettesítjük. A rozslisztben a szénhidrátok és a proteinanyag jelenléte és eloszlása sokkalta aránylagosabb, mint a tengeriből készült liszttermékben; miért is utóbbi tápszerszerpótlékot a haletetésnél bizvást mellőzhetjük. Kísérletképpen tengeriliszt póttápszerszerrel és rozslisztpóttápszerszerrel külön-külön etetett halak húsnál beigazolást nyert az, hogy a csak részben is tengeriliszttel élelmezett halak húsa túlságosan zsíros, lágy, ernyedtebb izomzatú s így íze is hasonlíthatatlanul gyengébb minőségű volt, mint a tengeriliszt helyett egyéb kipróbált s bevált növényi tápszerszerpótlékkal etetett halaké.

Sólyom.

Halpusztító állatok.

Ha csak az ember volna a hal pusztító ellensége, akkor igaza volna a régi közmondásnak, hogy „olyan boldog, mint a hal a vízben“. Igazság szerint azonban ez a közmondás a legnagyobb túlzás. Egy lény sincs a természetben, melyet annyi ellenség vesz körül, mint a halat. Üldözik, leselkednek rá, irtják mindenfelől a vizek boldogtalan lakóit.

Legnagyobb ellensége mindenekelőtt a hálnak önmaga. Egyik a másikat falja fel kannibál módon s tudjuk, hogy a pisztráng, a csuka, a sügér, a harcsa, hogy csak a legismertebbeknél maradjunk, folyvást résen állnak, mint az aesopusi mese oroszánja, hogy gyöngébb, ügyefogyottabb társaikat éles fogaik közé kapják.

De ezt csak közbevetőleg. Most lássuk mindenekelőtt a hal négy lábú ellenségeit, melyek nagyság szerint a következőképen sorakoznak: a víziló, a fehér medve, a krokodil, a jaguár, a foka, a vidra, a hód, a macska és a vízipatkány.

A víziló már csak teste súlyánál s lomhaságánál fogva sem képez különösebb veszélyt négy lábú társaira nézve. Nem úgy azonban a halakkal szemben. Ezeknek szerencsétlenségére jobban tud úszni, mint szaladni s ha nem is vadászik épen, mint Buffon mondja, a halakra, de gyakran megtörténik, hogy csak tréfából is hatalmas állkapczájával kettéharapja a gyanútlanul feléje közeledő ártatlan halat. Azonfelül tömegesen pusztítja az ikrákat és ivadékokat is azzal, hogy átkutatja a folyó partjait s kitépdesi a füveket és a növényzetet.

Egészen más módon veszélyezteti a fehér medve a vízi lakók életét. Roppant ereje fürgeséggel párosul, úgy hogy a halak könnyű zsákmányai támadásainak. Azokban a tengerekben, hol csetre vadásznak, ennek maradványai képezik táplálékát és pedig megfigyelték, hogy az ily táplálkozást folytató medvéknek sárgás szőrük van. Mikor a halakat üldözi, alábukik s úgy veti magát utánuk úszva, miközben vagy a jégtorlaszok közt ragadja meg őket, vagy pedig a folyók torkolatáig kergeti, a hol tömegesen öldösi őket rakásra. Krusenstern tengernagy szerint, a ki megfordult Kamcsatkában, a mint a medve észreveszi, hogy a halak rajokban úsznak fel a folyón, a vízbe helyezkedik el a part közepében, lábait egymáshoz szorítva, úgy hogy csak egy kis nyílást engedjen közöttük a halak átvonulására,

melyek költözködésükben mindig ugyanezt az irányt követik. A mint a halak a nyíláshoz érnek, nagy menységben torlódnak össze, mire a medve erősen összeszorítja lábait s partra ugorva, földre ejti zsákmányát, melyet aztán mohón habzsol fel.

Azsia, Afrika és Amerika nagy folyói halait viszont a krokodil, alligátor, kajmán stb. pusztítja erősen. A krokodilnak egyetlen trükkje van, de ez mindig sikerül. A víz színén helyezkedik el, mint egy úszó fadarab, de mihelyt egy szép példány hal ér közelébe, a fatörzs megmozdul s egy pillanat alatt torkába temeti áldozatát. Szerencséjére a halaknak a krokodil még jobban kedveli az antilopokat s az itatóra menő bivalyokat, ezeket is fatörzs szimulálásával ejti törbe s azután beléjük csimpajkodva, a víz alá vonja őket, hol nyugodtan fölfalatozza.

Úgyes halász a jaguár is s érdekes látni, miként ragadja meg talpával s dobja a szárazra a víz színén játszadozó halakat.

Egy Guyanában járt utazó beszéli, hogy egy szép meleg estén, mikor kacsázásról érkezett haza csónakján, indián vezetője egy jaguárra figyelmeztette a folyó szélén. Észrevétlenül a vízbe csüngő fűzágak mögé rejtőzve közeledtek, hogy meglessék az állat mozdulatait. Ez egy partkiugráson guggolt, a hol a víz sodra nagyon gyors szokott lenni s a hol doradonak nevezett halfaj szeret tartózkodni. Tekintetét a folyónak szögezte időről-időre lehajolt, hogy fürkészze mélységét. Alig egy negyedóra telt el s egyszerre talpát a vízbe merítve, nagy halat rántott ki vele a szárazra.

Hasonló megfigyelést tett Raukin is az Orinoko folyó egy forgatagában, a hol egy nőstény jaguárt látott kölykeivel pisztrángra halászni, mialatt azok kísérletet tettek átugrani a vizesést. A kicsiny jaguárok, melyek között az anyajaguár szétosztotta a zsákmányt, félrevonulva mozdulatlanul ültek, hogy vissza ne riaszszák a halakat. De mikor már jóllaktak, mielőtt az erdőbe visszavonultak volna, ők is közelebb mentek a vízhez s utánozni próbálták anyjukat.

Tudvalevő, hogy a foka beleszületett a halászmesterségbe, ő maga is inkább a halak, mint a szárazföldi állatok osztályába tartozik. A hód túlnyomólag friss fakéreggel táplálkozik ugyan, de alkalmilag nem vet meg egy jó fogás halat sem, sőt sokszor oly inyenicz, hogy rákokra is fáj a foga.

Sok hasonlatossága van e tekintetben a hóddal a vízipatkánynak, csakhogy a vízipatkány furfangosabb, mert bárhova belopódzik, hogy megdézsmálja az idegen vagyont. A mi a vidrát illeti, az a legnagyobb pusztítója a vizek lakóinak, rendkívüli falánkságú állat, mely jobban szereti a halat minden más húsnál s állandóan a folyók és tavak partjain tartózkodik. Elég néhány hét arra, hogy egy vidra egy egész tavat kipusztítson. Sokkal jobban ismeri minden halász, semhogy e tekintetben bővebb ismertetésre szorulna. Álljon itt Heber püspöknek előadása, a melyből megtudjuk, hogy az indiánok a vidrát, ezt a vad és rendkívül bizalmatlan állatot, egyenesen kitanítják néha a halászatra.

„Egyszer — írja ez a szemtanú — a folyó egy pontjára értem, a hol nagy meglepetésemre, kilencz-tíz vidrát láttam egy sorban, mindmegannyi nagy és jól kifejlett volt, egy a partba vert bambusznádhoz kötözve pórázzal és örvvel. Némelyek olyan messzire úsztak el, a meddig csak a póráz engedte, mások a parton heverésztek, testüknek csupán egy részével a vízben, ismét mások a napon sütkéreztek. Elmondták aztán, hogy sok halász ekkép vidrákat tart kutyák gyanánt, melyek ugyanazt

a szolgálatot teljesítik, vagyis majd a halak csapatait üzik a hálók felé, majd pedig fogaikkal kapják meg a nagyobbikat s úgy apportirozzák őket.”

Utoljára hagytuk a macskát a halak négy lábú ellen-ségei sorában. Hogy a macska is megeszi a halat, különösen a friss heringeket, bizonyára nem újság. Ámde Laffon említést tesz „Le monde des pêcheurs” című munkájában egy különösen érdekes macskáról is, melyet hozzászoktatott, hogy halászati kirándulásai-ban elkísérje s a mely lassanként oly tökélyre fejlesztette magában a sport iránti előszeretetét, hogy meghúzódva a fű között, míg gazdája csónakján a vizet járta, a legnagyobb ügyességgel ejtette zsákmányul az előtte elhaladó gardákat és apróbb halakat, úgy hogy az est leszálltával, összeadva a nap eredményeinek mérlegét, sokszor kitűnt, hogy a négy lábú halász többet fogott, mint kéllábú gazdája.

Attérve a szárnyasokra, különösen a vízi szárnyasok közt találjuk a halak világának legrettegettebb ellenségeit. Ki ne emlékeznék itt mindenekelőtt La Fontaine „királyi madarára”, a magányos gémre, a mely:

Lassan megy, mendégél előre,
Hosszú nyakán lóg hosszú csőre,
S egy vízhez ér hamar,
A melynek átlátszó tükrében
A potyka koma játszik éppe
Csuka pajtásával...

Ebben persze egy kis költői túlzás van, mert bármit mond La Fontaine, a gémnek kissé túlságos nehéz falat a csuka s a potyka is ritkán hagyja el a vízfenéket s puha füves ágyát, hogy felkínálkozzék a gémnek. Ez utóbbinak többnyire be kell érnie apróbb keszeggel, czigányhallal, sőt gyakran ezeket sem szerezheti meg mindennapi ebédéhez, alkonyati kirándulásain pedig, a mint La Fontaine gémje mondja:

Czigányhalért, miért, bizony
Még ki se tátanám a csőröm.

Ilyenkor a gém térdhajlásáig megy a vízbe s orrát szárnyai alá dugva, néha órákig marad teljesen mozdulatlan, csak ha egy-egy hal siklik el mellette, üt rajta hirtelen, hegyes csőrére villámgyorsan szúrja fel a szerencsétlent. Ámde sokszor ez a kirándulás is balul üt ki, nem talál zsákmányra s ilyenkor az iszapban topog lábával, hogy az ott lakozó férgeket napfényre hozza, sőt ilyenkor a véletlenül szeme elé kerülő egeret sem veti meg, végül pedig, hogy tovább is La Fontainét idézzük:

Boldog, hogy egy gilisztára talált.

A pelikán is egyike a halak legkíméletlenebb ellen-ségeinek. Távol attól, hogy a mese szerint feltépett keble vérével táplálja fiókait, inkább kővér halakkal táplálja. Európa, Afrika, Ázsia és Amerika keleti részein él s zacskóját előbb teletölti hallal, melyeket aztán egymásután nyel el. Nagyon jól és magasan tud repülni, de azért legtöbb esetben csak a víz színe fölött röpköd s ha észrevesz egy tetszetős formájú halat, ólomsúlylyal csap le rá s a víz alá merül. Gyakran közösen indulnak többen rabló hadjáratukra, ilyenkor a vízben félkört képeznek, melynek homorú oldala a part felé esik s így lassan s időnként szárnyaikat csapdosgatva úsznak a part felé, miközben időnként előre tartott nyakukkal a víz alá buknak s ügyelnek arra, hogy szárnyaik közt egyenlő távolság maradjon. Így közeledik a pelikánok

által alkotott félkör mindjobban a part felé, mialatt a félkörbe fogott halak mind szűkebb térre szorulnak. Végre aztán megkezdődik az általános lakmározás. Jut belőle még a varjúknak is, melyek mohón lepik el a hátrahagyott maradékot, míg a jólakott pelikánok a szirteken gunnyasztva csöndesen emésztenek.

Nem kevésbé veszedelmes ellenfél a halakra nézve a kormorán, mely ép oly jó úszó, mint ügyes bűvár s nem szűnik meg zaklatni a folyók és tengerek néma lakóit. Amellett oly falánk és oly mester a halászatban, hogyha beleveszi magát egy tóba, több pusztítást okoz ott, mint egész csapata a többi ragadozóknak. Mivel sokáig bír maradni a víz alatt s rendkívül gyorsasággal úszik a víz közepén, ritkán menekül előle a kiszemelt áldozat s csaknem mindig csőrében egy-egy hallal bukik fel újra. Különös módja van a hal elfogyasztásának. Feldobja a levegőbe s olyan ügyes, hogy mindig fejével fogva kapja be, úgy hogy a hal uszonyai nem gátolhatják a préda elnyelésében.

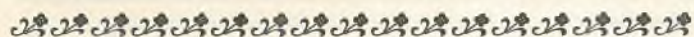
Némely helyeken, különösen Khinában s valamikor Angliában is, a kormorán ritka halászoképességét gyümölcsötteni is tudják a halászatnál. Megszelidítve és idomítva, gyűrűt húznak nyakára, hogy megakadályozzák a hal lenyelésében s akkor aztán kitanítják arra, hogy a fogott halat csőrében gazdájának hozza. Gyakran lehet látni khinai vizekben ilyen felgyűrűzött kormoránokat a csónak orrára telepedve, a mint egy adótt jelre a víz alá rohannak s hozzák onnan a halat gazdájuk számára.

A mi folyóvizeinkben is ismert a csinos halászmadár, mely mint neve is mutatja, szintén kizárólag hallal táplálkozik. Érdekes látni az éber és kitartó szárnyasokat, a mint a vízből kiálló faágon vagy kövön ülve órákig várnak mozdulatlanul áldozataikra s mihelyt feltűnnek ezek a víz színén, a halászmadár rajtok tör, megfojtja karmaival s miután megölte, egy fához vagy kőhöz csapva, fejénél fogva lenyeli. Ezek a madarak nem egyebek, mint a régiek legendás alcyonjai, melyekről annyi csodálatos rege van forgalomban.

Csak a legnevezetesebb halragadozó víziszárnyasokat említettük itt, de jóformán közéjük sorozhatjuk az összes víziszárnyasokat, a flamingót, bűvármadarat, sőt a vadkacsát és ludat is, melyek mind túlnyomólag hallal táplálkoznak. Igaz, hogy némelyik nem egymaga élvezi fáradsága gyümölcseit, mert vannak hatalmasabb kalózái a légnak, melyek elragadják előlük zsákmányaikat.

Maga a gólya is nemcsak a kígyókat és békákat pusztítja, hanem a halakat is, ha alkalmá van rá. Néhány egy kisebb halastavat képes tökéletesen kifosztani. A kisebb halakat minden teketória nélkül elnyeli, a nagyobbakat, még a kilós súlyú potykákat is szétvagdalja s azután a húst darabokban szakítja le róluk. Énnél fogva minden halasgazda jól teszi, ha a gólyát is lehetőleg távortartja halasvizeitől.

—f.

A Ferencz-csatorna halászati viszonyai.

(Befejezés.)

A *tányérháló* egy 50—70 cm. átmérőjű vasbronzra öblösen feszített hálót alkot, melyet a halász, mint a rákhálót, ladikról ereszt a víz fenekére s lassan előre evezve, időnként felemeli és ismét lebocsájtja. Ha a háló útközben a fenéken álló pontyba ütközik, a halász a tányért hamar felrántja, a hal a háló öblében megfogódik. Egészben véve ritkán, akkor is a zsilipek

alatti mély gödrökben alkalmazzák. Néha elég jól fizet és mindig izgalmas sportot nyújt.

Összegezve ezután az előadottakat, lássuk, mily tanulságok vonhatók le azokból.

I. Miért halszegény a csatorna vize?

Ennek okait, eltekintve a helytelen és nagyban folyó orvhalásztól, a következőkben látjuk:

1. Az ívőhelyek száma és kiterjedése kevés, kivált az ásott szakaszokban.
2. A gőzhajók által vert hullámverés, melyet megszüntetni egyáltalán nem lehet.
3. A csatorna vize, a hajózási érdekek miatt folytonosan ugyanazon niveauun tartatik és e miatt úgy a vizfenék mint a szélviz megvan fosztva a természetes felújulás lehetőségétől.

II. Miért volt az előtt több hal, mint most?

Mielőtt a baja—bezdáni tápcsatorna 1871-ben elkészült a csatornát akként táplálták, hogy a Duna és a Tisza nagy vízállása idejekor a zsilipkapukat kitárták és szabadon engedték a vizet a csatornába tódulni. A vízzel együtt, mint azt szemtanuktól hallottam, kivált a folyók zöldárjánál tömegesen tódult a hal a csatornába. Szinte milliószámra zsilipelték a többnyire egy-egy fajhoz tartozó halakat. Az invázió a pirosszeműekkel kezdődött, aztán a szélhajtók, a pontyok és süllők seregével folytatódott. A torkolattól rendszeresen engedték őket feljebb, sőt a barákba is.

Ma már sem a Tiszában, sem a Dunában nincsen hal, természetesen a csatornába se jöhetnek onnan.

Akkoriban a csatornahálózat is tápdúsabb volt mint ma, mert hiányozván a csatorna táplálóvize, ős felé a víz mindig kisebb és kisebb lett, annyira, hogy alig volt méteres vize. Ily módon nemcsak a fenék talaja termékenyedett, de a halak fogása is sokkal könnyebb és sikeresebb volt. S ha őszzel kifogdosták, tavaszra megint megtelt a csatorna a fentebb leírt módon.

Igen nagy baj az is, hogy a haldrágaság miatt a halfogás oly mérveket öltött, a melyik miatt többet fognak mint a mennyi szaporodik. Régen a hal olcsó volt, a halászok távolról sem törték magukat annyira a hal után, mint ma, minélfogva a halállomány állandóbb is maradhatott, sőt emelkedhetett is.

III. Hogyan lehetne a halállományt emelni?

Nézetem szerint, úgy hogy:

1. A csatorna ásott részén, de másutt is, a ponty és a süllő részére fiasító helyeket kellene csinálni.
2. A népesítést több ivadékkal kellene eszközölni, mint jelenleg, mert az eddigi készletből alig jut egy holdra 8—10 db egynyaras ponty.

Holdankint 50 darab egynyaras 5 dekás pontyivadékot számítva, az 1840 kat, hold vízterületre tehát 46 q éves ivadék kellene, mi 140 koronájával számítva holdankint 3 K 50 f. költséggel járna.

Bármilyen hasznos beruházás is ez, a mai bérleti rendszer mellett alig valószínűsíthető meg. Másként alakulna azonban a helyzet, ha a tulajdonosok házikezelésben értékesítik a halászatukat. Akkor már kifizetheti magát az ilyen befektetés. Ma még az 1 K 10 f. holdankinti tagjárulék is erősen sújtja a halászati jog tulajdonosokat.

Öreg horgász.

VEGYESEK.

Süllőívás. Mint más években az idén is beszámolunk a tógazdaságokban észlelt süllőívás kezdetéről. Azt gondolhattuk, hogy a szigorú és túlhosszú tél, a melyik még márcziusban is erősen érezte fagyos lehelletét, úgymint a növényzetnél, az állatéletnél is késlelteti a kikeletet. Sokan, a kik a természet ébredését a növényvilág egyes feltűnő jelenségeihez kötik, így például állítják, hogy a süllőívás egyidőben esik a cseresznyefa virágzásával, csodálkozva látják, hogy ez a szabály sem fogadható el általánosnak. Ez idén ugyanis, még a legjobban védett helyen álló mandulafa sem virágozott, sőt a legkorábban rügyező cserjék is csak félve merészelték rügyeiket fakadoztatni, a mikor a süllő már ívni kezdett. Szinte jellemző, hogy ez idén hamarabb hozzáálltak a fajfenntartás hatalmas ösztönének kielégítéséhez, mint más években. Leghamarabb ápril 5-én Verbászon találtak 5 fészket, az ottani tiasító telepen. Ápril 7-én Sárdon, 2 nappal később pedig Radványból jelezték a süllőfiasítás kezdetét. Egyedül Simontornya adott oly későn életjelt, hogy még a Balatonban észlelt és április hó 15-én kezdődő ívás után került csak sorra.

Új halászati sport-egyesület. Mint Kassáról írják, ott a régebbi idő óta fennállott, újabbban azonban nem tevékenykedő kassai halászati egyesületet ismét életrekeltek. A vezetőség Szalay László főispánnal az élén, teljes erővel fogott a munkához. Kassa város összes vizeit bérbevételek s azok rendszeres halásztását tervezik. Helyreállították a régi költőházat és abban már ez idén 40,000 drb szivárványos pisztrángikrát költetnek, melyet a földművelési miniszter hocsát rendelkezésükre állami támogatásként.

Tengerihalszag. Tudvalevőleg ez a szag nem tartozik az irigyelt illatok közé, a miért a nyilvános vásárocsinokok igazgatóságainak ugyancsak sok dolgot ad attól a közönséget megszabadítani. Legutóbb Stettinben az ottani halcsarnokban folytattak e végből kísérleteket állítólag kiváló eredménnyel. Nevezetesen a Siemens és Halske cég állíttatott fel egy általa feltalált, újabb időben nagyban tökéletesített ú. n. ozonventilátort, mely hatását tekintve felette alkalmas halaszletek, raktárak és egyéb a tengeri halak kezelésére szolgáló helyiségek szagtalanítására, valamint az itt fellépő rothadástokozó baktériumok elpusztítására. Az ozon köztudomás szerint kiváló sterilizáló szer s mivel nehezebb a levegőnél, a ventilátor okozta légmozgás folytán a padozat közelében marad, érinti az ott raktározott halakat és nemcsak szagtalanít, de azok konzerválásában is közrehat. Jelentések szerint a készüléktől 100 m.-nyire az ozont érezni lehetett, ellenben a kellemetlen halbűznek nyoma sem volt e távolságon belül.

Az új-fundlandi czethalászat körülbelül megszűntnek tekinthető ma már. Ez az egykor oly jövedelmező ipar az utóbbi tíz év alatt két millió dollár veszteséget szenvedett. Ez idő alatt a modern czethalászó flotta egy hajóról 16 hajóra szaporodott föl s ezúton rövid idő alatt ismét négy hajóra hanyatlott vissza. A modern eszközökkel űzött czethalászat óriásilag különbözött azoktól a czethalászatoktól, melyekről régi útleírásokban olvashattuk. Új-Fundland partjain megtalálták a gyors czetet, a mely mint a grönlandi czet, halcsontot adott, de sokkal gyorsabb volt s egész a legújabb időig kitudta játszani üldözőit. Ezeket a czeteket kicsiny, de igen gyors gőzösök veszik üldözőbe s a szigonyt egy mozsárszerű löveg veti utánok. Nehéz szigonyt alig lehet száz lábnál távolabbra vetni. A szigony hegyén robbanó anyagtartály van egy időgyutacsal ellátva, úgy hogy a robbanás csak akkor következik be, ha a szigony a hal testébe már behatolt. Rendesen a robbanás elég arra, hogy a halat megölje. Mégis előfordult, hogy a szigony a halat testének kevésbé sebezhető részén érte, úgy hogy a fájdalomtól felingerelt állatok a hajót, daczára annak, hogy ilyenkor az teljes géperővel igyekezett visszavonulni, mértföldnyire ragadták magokkal. Ha az állat kimerült, akkor mozdulatlanul vetette el magát a vízszínen s ilyenkor egy újabb szigonyvetés könnyen el ejtette. A czet halászatnak ez a módja, melyet 23 évvel ezelőtt honosítottak meg Norvégiában, onnan 1898-ban Új-Fundlandba is elterjedt. Először csak egy hajót állítottak ki s ez oly sikerrel működött, hogy nem sokára egész mániává lett Új-Fundland minden rétegében a pénzt a czethalászatba fektetni be. 1903-ban a flotta már 16 hajóra szaporodott s ugyanez évben 1323 czethalat ejtett el. A halakat rendesen a parttól egy napi járó távolságban ölték meg s aztán a partra vonták egy kikötőbe, a hol a czetet egy úgynevezett „foltory“-ben feldarabolták s teljesen feldolgozták. Zsiradékát és húsát hatalmas üstökben gőzzel kipárolták s minden olajat kivontak belőle. A hulladékot és csontvázat megőrölték s műtrágyának dolgozták fel. Véréből és ko. sonyaszerű folyadékaiból enyvet készítettek. Az üzlet rövid idő alatt 35—50%-ot jövedelmezett. Akkor aztán bekövetkezett a visszahatas. Az erős termelés folytán a piac túl lett árasztva, míg a halak roppant pusztítása ezeknek állományát erősen megcsökkentette s a megmaradtakat elűzte a part közeléből, úgy hogy ma már jó czethal-szezonnak tartják, ha ötven halat elejtenek, holott pár év előtt még egyetlen hajó 250 czethalat is zsákmányolt. Sok czethalárság e miatt felszámolt, a gyárakat lebontották s a hajókat eladták. Ma már csak négy hajó működik s van oly társaság, mely két év óta egy czetet sem fogott.

Pallini báró Inkey Pál iharosi tógazdaságában

kiválóan szép 2—3-nyaras pontyok, igen szép 1-nyaras pontyok, anyapontyok, süllők, harcsák, amerikai törpe harcsák, compók és naphalak kaphatók tenyésztés céljaira. :: :: ::

Árjegyzéket kívánatra szívesen küldünk.

Vasuti
állomás:

Gsurgó vagy Nagykanizsa.

Posta és
távírda:

Iharosberény.

A SÁRDI TÓGAZDASÁG

Levélcím: Tógazdaság Sárd.

Sürgőnyecím: Tógazdaság Kiskorpád.

Vasutállomás: Kiskorpád

Őszi és tavaszi szállításra elad 1—2—3-nyaras javított wittingauai pontyot és anyapontyot, bajorországi aischgründi 1—3-nyaras és anyapontyot, japánpontyot (higoi), aranyorfát, naphalat, amerikai törpeharcsát, 1—4-nyaras tavi czompót, fogassüllőt, megtermékenyített fogassüllőikrát és minden egyéb tenyészhalat.

A tógazdaság kizárólag csak tenyészhalat termel.

Árjegyzékkel szolgál a Tógazdasági Intézőség Sárd és dr. Hirsch Alfréd Budapest, Klotild-palota.